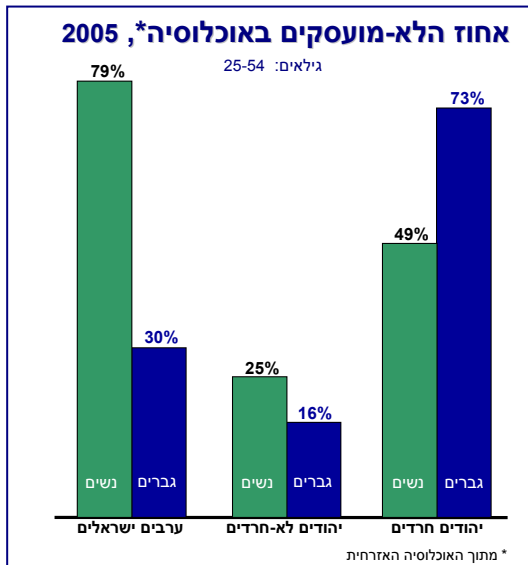

רגע האמת

דן בן-דוד

"it's déjà vu all over again" אמר פעם יוגי בָּרָה, וזהו אולי הביטוי הקרוב ביותר לתחושה הקשה ההולכת ומתעצמת בתוכי כבר זמן רב. בשנות השבעים, המדינה החלה ליישב יהודים בלב אזורים ערבים מעבר לקו הירוק תוך התעלמות מוחלטת מההבדלים הגדולים בשיעורי הילודה בין האוכלוסיות השונות. את תוצאות העיוורון המנהיגותי דאז, אנו חווים בשנים האחרונות. עדיין לא ברור איך ניחלץ מהמלכודת ההיא – והינה, זה קורה שוב. המחיר הפעם עלול להיות קיומי.

בישראל חיים שני מיעוטים שאינם רואים עצמם חלק מהנרטיב הציוני-ישראלי של המדינה. היות וחלקם רוצים להתבדל מאיתנו, נטיית הרב היא להתנתק מהנעשה באוכלוסיות אלה כאילו אין זה נוגע לנו. התנתקות זו לפעמים באה לידי ביטוי באפליה ולפעמים בתשלומים קואליציוניים שאמורים לשחרר קצת את הקיטור המצטבר.

בינתיים, הולך ומתפתח תהליך שאין לו אח ורע בעולם המערבי. 73% מהגברים החרדים ו-79% מנשים ערביות-ישראליות בגילאי העבודה העיקריים (25-54) אינם מועסקים. לפי שעה, מדובר באוכלוסיות עם מספר קטן יחסית של מבוגרים, לכן המדינה יכולה – עדיין – לממן אורח חיים של אי-עבודה בהיקפים כאלה. אך כמו בסיפור ההתנחלויות, קצב גידולן היחסי של האוכלוסיות השונות קובע מה שיתפתח כאן כעבור מספר עשורים.

קשה לתאר את מהירות השינויים. ב-1960, 15% מהתלמידים בבתי-ספר יסודיים למדו במסגרות חרדיות או ערביות (אלה הם המבוגרים של היום). ב-1980, שיעור זה הגיע ל-27%, ובשנה שעברה: ל-46%. אם לא נמצא דרך לשלב אוכלוסיות אלה בנרטיב משותף עמנו, ומיד, אזי בעוד דור אחד או שניים – לכל היותר – יחסי הכוחות הדמוגרפים ישנו את המדינה ללא הכר.

במדינה ההיא, מי יוכל לממן אורח חיים של אי-עבודה באחוזים שאליהם התרגלו היום? מי יוכל לכנס רוב בכנסת כדי לשנות את התנאים, גם אם לא ניתן לממנם? מי יספק את חומת המגן? אם הנרטיב הישראלי יהיה זה של החרדים או של ערביי-ישראל, מי מילדי הרב הנוכחי ירצה עדיין לחיות כאן?

אנו מתקרבים במהרה לנקודת האל-חזור, וכל הצדדים חייבים להפנים את המשמעויות. ללא ישראלים המוכנים לעבוד למחייתם ולסכן את חייהם כדי להגן על מדינתם, ישראל תחדל להתקיים. איתה גם יתכחדו החרדים החיים כאן. ועם כל האפליות הבלתי-מתקבלות על הדעת נגד אזרחי ישראל הערבים, לא צריכים להתבונן יותר רחוק מעזה ושכם כדי להבין איזה אורח חיים חלופי מצפה להם בעתיד כזה. אין זה מקרי שבכל הסקרים, הם אינם מוכנים שאזור מגוריהם יהפוך לחלק ממדינת פלסטין כחלק מהסכם שלום עם החלפת שטחים.

יש לכולנו הרבה מה להפסיד אם לא נתעשת מיד. תנאי הכרחי לשינוי כיוון הוא בחינוך אחיד בתחומי היסוד – ללא הבדל של דת או מידת הדתיות – לכל ילדי ישראל, כדי שיבינו את חשיבות המדינה לחייהם, את החשיבות לעבוד בה, ואת החשיבות להגן עליה ועל אורח חייהם. תנאי הכרחי נוסף הוא שירות צבאי או אזרחי חובה לכל.

היכן המנהיגים המוכנים לומר לעם כי הגענו לרגע האמת בהיסטוריה של מדינת ישראל? היכן האזרחים המוכנים לקום מהכורסא ולשלוח את המספרים הללו לנבחריהם?

